

MINISTERSTWO
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
PODSEKRETARZ STANU
dr hab. prof. IH PAN Magdalena Gawin

Warszawa, 09 kwietnia 2018 r.

DOZ.6441.1.2018.ZM

Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków

(wg rozdzielnika)

Szanowni Państwo Konserwatorzy,

w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego podstawą wzajemnych powiązań, relacji i współpracy między samorządem terytorialnym a rządową służbą konserwatorską (wojewódzkimi urzędami ochrony zabytków), jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017, 2187 t.j., dalej jako ustawa o ochronie zabytków), która nakłada na jednostki administracji rządowej jak i samorządowej liczne obowiązki związane z ochroną zabytków.

Do zadań Generalnego Konserwatora Zabytków określonych w tej ustawie (art. 90 ust 2 pkt 1 i 2) należy, w szczególności, opracowywanie i realizacja Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W celach szczegółowych Krajowego programu na lata 2014-2017 przewidziano zadanie: „Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków”, w ramach którego Narodowy Instytut Dziedzictwa stworzył portal informacyjny poświęcony ochronie zabytków (*samorzad.nid.pl*) przeznaczony dla jednostek samorządu terytorialnego, będący częścią kampanii społecznej „Krajobraz mojego miasta”. NID organizuje ponadto szkolenia dotyczące zarządzania dziedzictwem w samorządzie oraz wspiera samorząd terytorialny przy tworzeniu dokumentów planistycznych poprzez opracowanie studiów ochrony wartości i kulturowych, opracowanie wytycznych dla tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami oraz zasad przygotowania i treści planu ochrony parku kulturowego. Zadania dotyczące wsparcia samorządu terytorialnego w ochronie zabytków znalazły się również w projekcie Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2018-2021.

Ostateczny kształt werbalny tych zadań został sprecyzowany w wyniku licznych debat, konsultacji i dyskusji nad systemem ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce, w trakcie których podnoszono m.in. konieczność jak najszerszego kształcenia urzędników samorządowych w zakresie sprawnego zarządzania zabytkami; postulowano także utworzenie

w skali kraju systemu monitoringu stanu obiektów zabytkowych. W działaniach tych jednostki samorządu terytorialnego byłyby podstawowym ogniwem, pierwszym źródłem informacji. Monitoring dotyczyłby m.in. zabezpieczenia zabytków przed pożarami, kradzieżami i klęskami żywiołowymi. Otwiera to szerokie pole współpracy między samorządami różnych szczebli a wojewódzkimi urzędami ochrony zabytków.

Do obowiązków rządowej służby konserwatorskiej należy również realizacja zadań wynikających z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. Tylko ścisła współpraca tej służby z jednostkami samorządu terytorialnego umożliwia realizację tego zadania. Jednym z kluczowych (strategicznych) priorytetów tej współpracy jest wzmocnienie roli planowania przestrzennego jako podstawowego elementu ochrony zasobów kulturowych, wyznaczającego kierunki polityki Państwa w zakresie ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego oraz wdrażanie mechanizmów umożliwiających skuteczne egzekwowanie zapisów zawartych w tych planach.

Ustawa o ochronie zabytków czyni organy administracji samorządowej odpowiedzialne za uwzględnienie ochrony i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które jak wiadomo są jedną z form ochrony zabytków. Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Inną formą ochrony zabytków, pozwalającą utrwać działania ochronne w zakresie krajobrazu kulturowego są parki kulturowe. Zgodnie z art. 16 ustawy o ochronie zabytków rada gminy (lub w przypadku gdy park kulturowy przekracza granice gminy, rady gmin) mogą na podstawie uchwały (lub zgodnych uchwał rad gmin) utworzyć park kulturowy. Rada gminy stała się więc ważnym ogniwem w sprawowaniu ochrony krajobrazu kulturowego, będącego istotnym elementem dziedzictwa. Obowiązek uzgodnienia decyzji o utworzeniu parku kulturowego z wojewódzkim konserwatorem zabytków wymusza ścisłą współpracę rządowej służby konserwatorskiej z ogniwami władzy terenowej szczebla podstawowego.

Ustawa o ochronie zabytków nakłada na samorządy określone obowiązki w sprawowaniu opieki nad zabytkami. Należy do nich przede wszystkim obowiązek sporządzania na okres 4 lat przez zarząd powiatu lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) odpowiednich programów opieki nad zabytkami, mających na celu włączenie problematyki ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania, wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego, podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych. Programy te muszą uwzględniać

uwarunkowania ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.

Rola samorządów terytorialnych w ochronie dziedzictwa kulturowego będzie niewątpliwie wzrastać. Samorządy, wspierane przez lokalne organizacje społeczne (np. regionalne towarzystwa kulturalne), najlepiej dostrzegają potrzebę zagospodarowania zabytków i zarządzania nimi. Dlatego też, jednostki samorządu terytorialnego powinny być żywotnie zainteresowane zachowaniem i odpowiednim wykorzystaniem zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, gdyż przynosi to wymierne korzyści chociażby w postaci tzw. turystyki kulturowej (kulturalnej), co stanowi przesłankę do ubiegania się o środki finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej uwarunkowania zwracam się do Państwa z uprzejmą prośbą o dalsze rozwijanie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego (różnych szczebli), w szczególności gmin, w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Proszę też o wsparcie procesów zarządzania dziedzictwem w gminie i rewitalizacji zabytków na ich terenie, z uwagi na znaczenie dziedzictwa dla rozwoju lokalnego. W szczególności proszę o zwrócenie się do jednostek samorządu terytorialnego w zakresie Państwa właściwości, wskazując na możliwość korzystania z portalu NID *samorzad.nid.pl*, który poświęcony jest zagadnieniom ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym. Jest to nowoczesne, przystępne i czytelne źródło informacji dla samorządów, wspierające wykonywanie zadań z zakresu ochrony zabytków.

Z poważaniem,

Magdalena Gawin

Rozdzielnik:

1. Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Władysława Łokietka 11, 50-243 Wrocław;
2. Kujawsko – Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Łazienna 8, 87-100 Toruń;
3. Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Archidiakońska 4, 20-113 Lublin;
4. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Kopernika 1, 65-063 Zielona Góra.
5. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Piotrkowska 99, 90-425 Łódź;
6. Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Kanoniczna 24, 31-002 Kraków;
7. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa;
8. Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Piastowska 14, 45-082 Opole;
9. Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Jagiellońska 29, 37-700 Przemyśl;
10. Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok;
11. Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Dyrekcyjna 2-4, 80-852 Gdańsk;
12. Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Francuska 12, 40-015 Katowice;
13. Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków; al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce;
14. Warmińsko – Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Podwale 1, 10-076 Olsztyn;
15. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków; ul. Gołębia 2, 61-834 Poznań;
16. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków; Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin;
17. a/a